

ПРИЛОГ ХРОНОЛОГИЈА ГРАЧАНИЧКЕ ПОВЕЉЕ

Грачаничка повеља, која је исписана на зиду манастирске цркве, позната је по непоузданим преписима *Св. Верковића* (објавио *Miklosich* у *Monumenta Serbica*, 562—566.) и *М. С. Милојевића* (Путопис дела праве — старе — Србије 1871, 162—166. Прештампан А. *Соловјев*, Одабрани споменици 1926, 99—105). Ако је тачна година на повељи (6830 год. од створења света), повеља је издата између 1 септембра и 29 октобра 1321 год. (датум смрти краља Милутина). Њу је тако и датирао *Св. Новаковић* (Законски Споменици 633—637. Ту је Верковићев препис прештампан из *Monumenta Serbica*), *Љуб. Ковачевић* је мислио да година на повељи није тачна због тога, што се у повељи спомиње архиепископ Сава III († 26 јула 1315). Из саме се повеље види, да је Грачаница обновљена после манастира Бањске (довршен 1314). То значи да је повеља постала 1314 или почетком 1315 г., а „по свој прилици око 1314, кад је Драгутин — који се такође у овој повељи спомиње — долазио брату у гости“ (Годишњица 3, 1879, 438). С Ковачевићем се сложио *Јов. Радоњић* (Глас 94, 1914, 79), Ковачевићева хронологија, и поред грешака појмљивих за доба у коме је постала (Манастир Бањска обнављан је од 1312 до 1317. Сава III је умро 26 јула 1316), била би прихватљива, да у Милојевићевом препису оно место, на коме се спомиње архиепископ Сава, не гласи: „и сь братомь по плоти сь архиепискоупомь Савомь Богомь възлюбљѣнаго и преосвѣщенаго просветителѣмь и оучителѣмь срьбьскимь“. Ако је Милојевићево читање тачно, онда се ту врло вероватно не спомиње Сава III, већ Сава II. Сава II био је „брат по плоти“ краљу Урошу I и с њим је краљ Урош могао издати ону повељу манастиру Грачаници, коју краљ Милутин у данас сачуваној грачаничкој повељи потврђује и делимиче мења испред и иза наведеног места. Није немогуће да је писар, састављајући Милутинову повељу и преписујући поједина места из Урошеве повеље, случајно преписао и оно место са споменом Саве II. Ако би наша претпоставка била тачна, смрт Саве III, природно, не би био *terminus post quem* поп. Хронологија грачаничке повеље краља Милутина одређивала би се годинама обнављања манастира Бањске (1312—1317 год. Упор. *Св. Новаковић*, Манастир Бањска. Глас 32, 1892, 4—10) и, узимајући у обзир Лозу Немањина, годином повратка из заточења краљевића Сте-

1) Тако је узимао и *Љуб. Ковачевић*, у својој расправи Жене и деца Стевана Првовенчаног (Глас 60, 1901, 64) Само по њему Предислав је трећи син Стефанов.

2) *К. Јиречек*, Историја Срби 1. 210. *М. Ласкарис*, Византиске принцезе у средњевековној Србији 1926, 31.

фана (1321 год. Упор, *Јиречек*, Историја Срба 1, 257). Сем тога, ако би се наша претпоставка потврдила, добио би се још један јак доказ, да је Сава II син Стефана Првовенчаног. Најзад, ако је *Св. Новаковић* имао право, кад је, по Верковићевом препису, претпостављао да једно место у грачаничкој повељи гласи: „азь грѣшныи Стефанъ краль Оурошь вторы.. и съ [сыномь моимь Стефано]мь“, онда је повеља постала пре заточења Стефанова, између 1312 и 1314 год.

Б. С. Р.
